

Życie codzienne w czasach zarazy

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 20 stycznia 2020 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

SPIS TREŚCI

Lęk przed zarażeniem	1
„Minusy ujemne i minusy dodatnie” stanu społecznej izolacji	3
Kobiety i mężczyźni w dobie pandemii	9
Starzy i młodzi w czasie ograniczeń epidemicznych	10
O różnicach w postrzeganiu ograniczeń wśród najlepiej i najgorzej wykształconych	11
Czas epidemii wśród internautów na wsi i w dużym mieście.....	12
Ograniczenia epidemiczne a polityka	13

W kwietniu – z oczywistych powodów związanych z epidemią koronawirusa SARS-CoV-2 oraz wprowadzonymi restrykcjami – ankieterzy CBOS nie mogli odwiedzać w domach naszych, tradycyjnie losowanych, respondentów. W związku z tym w kwietniu przeprowadziliśmy badanie drogą internetową¹. Trzeba pamiętać, że badania internetowe mają swoje ograniczenia metodologiczne. Po pierwsze z internetu korzysta jedynie część polskiego społeczeństwa – wedle badań CBOS z marca 2020 roku blisko 76% dorosłych Polaków korzystało z sieci przynajmniej raz w tygodniu, a pozostali rzadziej lub wcale, zatem wskaźnik ten na pewno nie obejmuje całego społeczeństwa. Nadal spora część Polaków nie ma dostępu do internetu lub nie umie posługiwać się komputerem. Po drugie obecność respondenta w panelu internetowym zakłada jego zgodę na powtarzalny udział w badaniach (zazwyczaj wynagradzany). Badania przeprowadzane metodą CAWI umożliwiają – szybciej i taniej niż badania prowadzone metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face), a przede wszystkim bez konieczności bezpośredniego kontaktu z respondentem – zbadanie społecznych nastrojów, opinii oraz ich zmian, co jest szczególnie użyteczne w tak krytycznym, a zarazem ważnym okresie, jak czas epidemii.

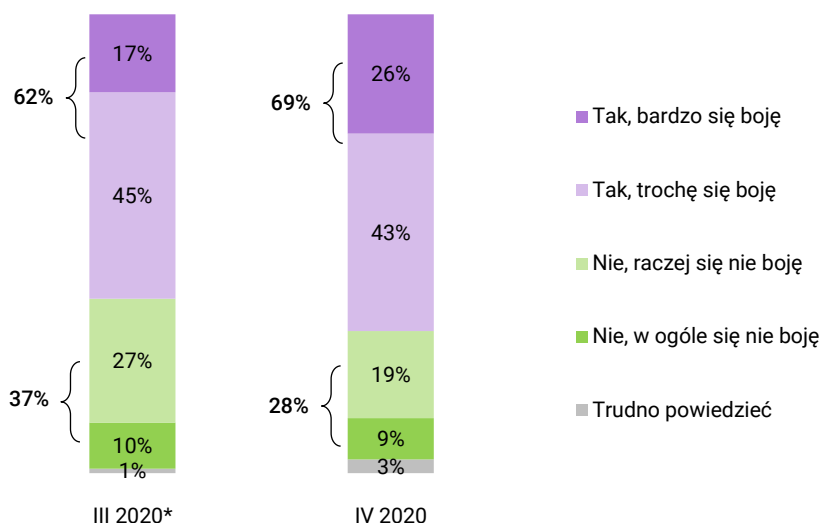
LĘK PRZED ZARAŻENIEM

W kwietniu ponad dwie trzecie ankietowanych internautów zadeklarowało, że boi się zarażenia koronawirusem (69%), przy czym jedna czwarta bardzo się tego obawia (26%). Takich lęków nie ma ponad jedna czwarta badanych (28%). Marcowe badanie² przeprowadzone w trakcie wprowadzania obostrzeń związanych z epidemią, w którym zadaliśmy podobne pytanie, było zrealizowane inną metodą i na innej próbie, dlatego wyniki są nieporównywalne, a ich zestawienie należy traktować wyłącznie wskaźnikowo. Można jedynie powiedzieć, że w ciągu tygodni dzielących oba sondaże lęk przed zarażeniem koronawirusem prawdopodobnie wzrósł.

¹ Badanie przeprowadzono – we współpracy Fundacji CBOS i IQS – drogą elektroniczną (Computer-Assisted Web Interview – CAWI) na próbie 1000 respondentów zrekrutowanych (na podstawie określonych cech demograficznych: płci, wieku, wykształcenia, miejsca zamieszkania w określonym województwie i miejscowości odpowiedniej wielkości) do ogólnopolskiego panelu internetowego Opinie.pl, należącego do agencji badawczej IQS. Realizacja badania trwała od 23.04.2020 do 27.04.2020.

² Badanie "Aktualne problemy i wydarzenia" (358) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 5–15 marca 2020 roku na liczącej 919 osób reprezentatywnej próbie dorosłych Polaków.

RYS. 1. Czy Pan/Pani osobiście boi się zarażenia koronawirusem?

* Dane pochodzą z naszego reprezentatywnego badania realizowanego tuż przed i tuż po oficjalnym ogłoszeniu stanu epidemicznego, porównywalność z sondażem internetowym jest ograniczona i zestawianie to można traktować wyłącznie wskaźnikowo

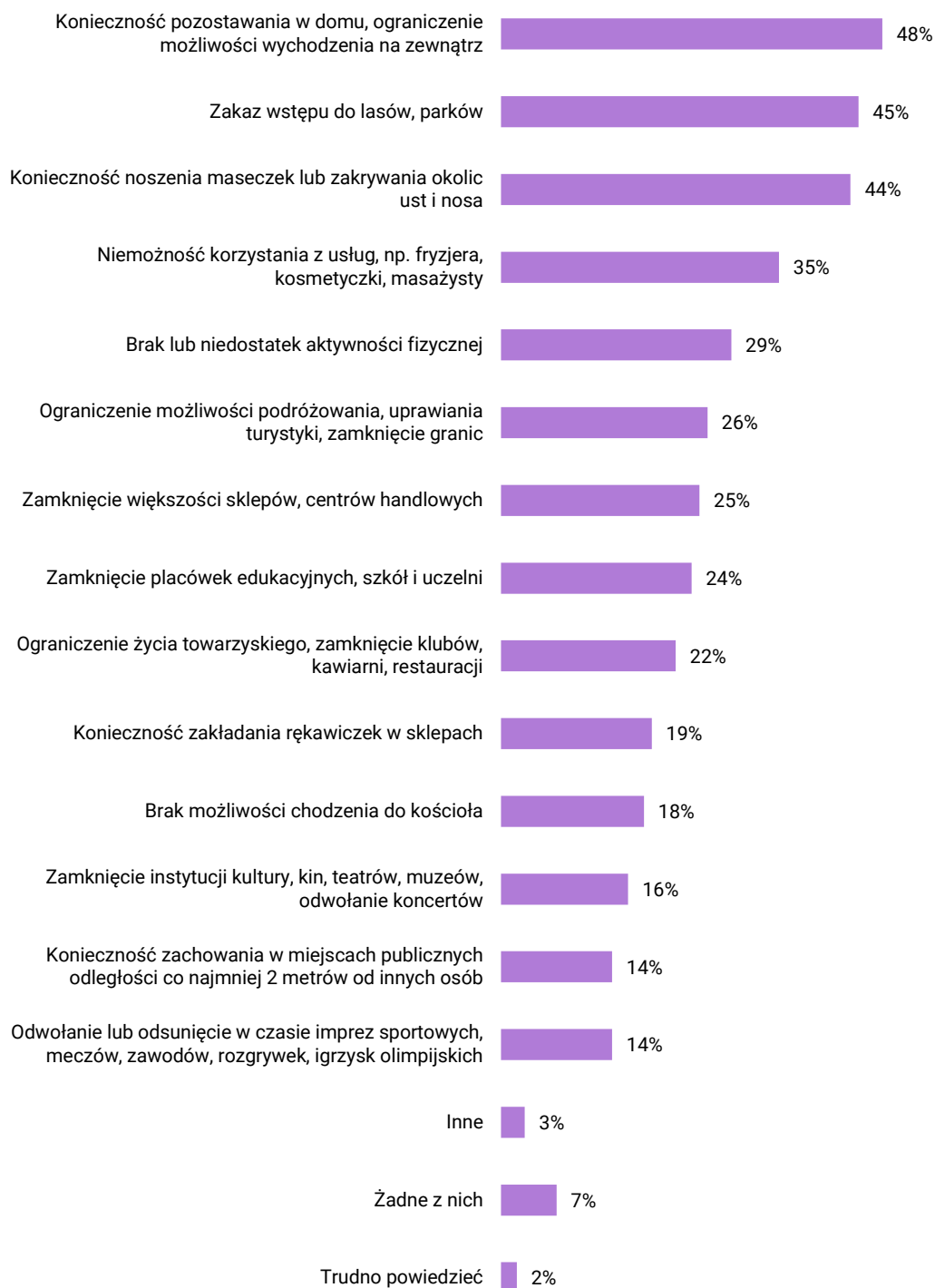
Wiek, co zrozumiałe, jest czynnikiem w największym stopniu różnicującym obawy przed chorobą Covid-19. W największym stopniu zarażenia boją się osoby z grupy wiekowej, w której przebieg choroby bywa najcięższy, a więc najstarsi, powyżej 65 roku życia (89%). Częściej niż inne grupy takie obawy zgłaszały również roczniki młodsze o kolejne dwie dekady – w wieku od 45 do 64 roku życia (74%). Natomiast nie obawia się zarażenia połowa najmłodszych respondentów, od 18 do 24 roku życia (50%), a tylko niespełna połowa podziela tego rodzaju obawy (46%). Niewielkie różnice w poziomie lęku dotyczą również płci – w nieco większym stopniu zarażenia boją się kobiety (73%), niż mężczyźni (65%). Obawy przed zakażeniem koronawirusem są wprost proporcjonalne do poziomu wykształcenia: najmniej boją się wirusa osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym (53% obawia się, 45% nie podziela takich obaw), zaś w największym stopniu lękają się zarażenia respondenci z wyższym wykształceniem (74% się boi zarażenia, 25% – przeciwnie). Uwzględniając miejsce zamieszkania można stwierdzić, że w naszym badaniu najwyższy poziom obaw przed zarażeniem zarejestrowaliśmy wśród internautów mieszkających w najmniejszych i największych miastach (odpowiednio 78% i 74%). W grupach społeczno-zawodowych wirusa najbardziej boją się emeryci (85%), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (76%) oraz osoby bezrobotne (74%), zaś najniższy poziom lęku notujemy wśród uczniów i studentów (4,6%), a także średniego personelu i techników (51%).

„MINUSY UJEMNE I MINUSY DODATNIE” STANU SPOŁECZNEJ IZOLACJI

Tytuł tego podrozdziału jest trawestacją jednego z wielu znanych powiedzeń Lecha Wałęsy, które przeszły do języka potocznego. Wydaje się, że mimo pozornej alogiczności dobrze oddaje sens kolejnych pytań, jakie zadaliśmy w naszym internetowym badaniu. Zamrożenie działalności gospodarczej, konieczność zamknięcia się w domach i stosowania do obostrzeń wprowadzonych przez władzę bez wątplenia stanowi dla większości Polaków dyskomfort i na pewno nie zalicza się do wydarzeń pozytywnych. Jednak zgodnie z przysłowiem „nie ma tego złego, co by na dobre nie wyszło”, być może są w tym doświadczeniu społecznym także i dobre strony. W internetowym sondażu zapytaliśmy respondentów nie tylko o najbardziej dla nich osobiście dokuczliwe aspekty społecznej izolacji związanej z epidemią, ale także o to, czy w tym wytrąceniu z życiowej rutyny i zatrzymaniu biegu codzienności nie znajdują jakichś pozytywnych wartości.

Najbardziej dokuczliwe dla badanych internautów są trzy epidemiczne ograniczenia, wskazywane (każde z nich) przez niespełną połowę: konieczność pozostawania w domu i brak możliwości swobodnego przemieszczania się (48% wskazań), zakaz wstępu do parków i lasów (45%) oraz konieczność zakrywania, podczas pobytu na zewnątrz, okolic ust i nosa za pomocą maseczki lub w jakiś inny sposób (44%). Ponad jedna trzecia respondentów boleśnie odczuwa niemożność skorzystania z jakiegoś rodzaju usług osobistych, np. fryzjera czy kosmetyczki (35%). Nieco niższy odsetek źle znosi niedostatek lub brak aktywności fizycznej (29%). Około jednej czwartej badanych internautów bardzo przeszkadzają kolejne trzy ograniczenia: zamknięcie granic i niemożność podróżowania, uprawiania turystyki (26%), niedostępność niektórych sklepów i wszystkich centrów handlowych (25%) oraz zamknięcie placówek edukacyjnych – żłobków, przedszkoli, szkół i uczelni wyższych (24%). Ponad jednej piątej ankietowanych w epidemicznej codzienności najbardziej brakuje bezpośrednich kontaktów towarzyskich, odczuwają dyskomfort z powodu zamknięcia restauracji, kawiarni czy klubów (21%). Niemal jedna piąta respondentów uskarża się na konieczność noszenia jednorazowych rękawiczek podczas zakupów (19%). Podobnemu odsetkowi internautów brakuje możliwości swobodnego chodzenia do kościoła (18%). Mniejsze odsetki badanych cierpią z powodu kolejnych trzech ograniczeń: niemożności czynnego uczestniczenia w kulturze, gdyż zamknięte zostały teatry, kina, muzea, sale koncertowe i inne placówki kulturalne (16%), braku emocji i przeżyć związanych z wydarzeniami sportowymi, których rozgrywanie zostało zawieszona, a także konieczności zachowywania dystansu dwóch metrów do osób spotykanych na zewnątrz (po 14% wskazań). Na żadne z powyższych ograniczeń nie uskarża się 7% badanych internautów.

RYS. 2. Do 19 kwietnia obowiązywały duże obostrzenia związane z epidemią. Które z nich były/ są dla Pana/Pani najbardziej uciążliwe, dotkliwe?

Spośród czynników związanych z domową izolacją i nieustannym pozostawaniem „w czterech ścianach” mieszkania czy domu, najpowszechniej doświadczanymi uczuciami są z jednej strony nuda wynikająca z domowej rutyny (39%), z drugiej – poczucie samotności (38%).

CBOS

RYS. 3. Które z poniższych doświadczeń związanych z wprowadzonymi ograniczeniami dotyczą Pana/Pani osobiście?

Powtarzalność, konieczność wykonywania tych samych czynności, w takim samym codziennym rytmie staje się po pewnym czasie na tyle stresująca, że może być źródłem ogólnego pogorszenia nastroju, powodem szybszej „męczliwości”, ogólnego poczucia znużenia „nie wiadomo czym”, ale także źródłem irytacji, czyli czynnikiem sprzyjającym domowym konfliktom. *Nota bene* w pamięci retrospektywnej tego rodzaju okres beztreściowego przemijania zwykle zlewa się w jedną „czarną dziurę”, z której pamięta się tylko ogólny nastrój oraz uczucia, a nie pamięta lub słabiej pamięta zdarzenia.

W grupie naszych respondentów nuda dokucza najbardziej ludziom młodym, do 24 roku życia (66%), w tym szczególnie uczniom i studentom (69%). Co jest znanym zjawiskiem, doświadczanie tego uczucia jest odwrotnie proporcjonalne do poziomu wykształcenia – najczęściej przyznają się do niego ludzie słabiej wykształceni – z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym (50%), mniej nudzą się osoby z wykształceniem wyższym (35%). Natomiast poczucie samotności najczęściej doskwiera respondentom bezrobotnym (60%), a także – choć zapewne z nieco innych przyczyn – uczniom i studentom, a generalnie – osobom młodym, do 25 roku życia (po 53%). Poczucia samotności częściej niż inni doświadczają także mieszkańcy najmniejszych miast (do 20 tys. mieszkańców – 50%) oraz osoby umiarkowanie religijne, sporadycznie uczestniczące w praktykach religijnych – jeden, dwa razy w miesiącu lub tylko kilka razy w roku (po 46%).

Rewersem poczucia samotności jest brak możliwości odosobnienia, odseparowania się od innych, na skutek wymuszonej konieczności nieustannego przebywania w towarzystwie najbliższej rodziny. Potrzeba samotności wydaje się niezbędna dla higieny psychicznej nawet wśród najbliższych. Tego rodzaju doświadczenie w czasie epidemicznym nieobce jest 17% badanej grupy internautów. Takich frustracji generalnie również częściej doświadczają młodszy respondenci (osoby do 24 roku życia – 36%, od 25 do 34 roku życia – 21%), respondenci z wykształceniem podstawowym (27%), a w grupach społeczno-zawodowych – uczniowie i studenci (39%) oraz osoby pracujące na własny rachunek (28%).

Niektórzy psychologowie obawiają się, że pokłosiem epidemii koronawirusa i związanej z tym rodzinnej samoizolacji, może być – poza wszystkim innym – „epidemia” rozwodów. Częstsze konflikty we własnej rodzinie w czasie epidemii konstatuje 14% internautów. Niektóre z nich mogą być związane z kwestiami finansowymi, bowiem częściej niż inni mówią o tym osoby osiągające niższe dochody na osobę w rodzinie (w tym szczególnie badani osiągający dochody od 1000 zł do 1499 zł *per capita* – 21%), a zwłaszcza negatywnie oceniające swoje położenie materialne (24%), zaś spośród grup społeczno-zawodowych – osoby bezrobotne (23%).

Przymusowy pobyt w domu, związane z tym stresy, a jednocześnie – jak się można domyślać – permanentne pokusy kulinarne, dostępność ulubionych potraw czy smakołyków na wyciągnięcie ręki, powodują, że co piąty z badanych internautów (21%) zauważa, iż w trakcie epidemicznej izolacji objada się ponad potrzebę. O nadmiernym objadaniu się częściej mówią ludzie młodzi i w średnim wieku (do 44 roku życia), mieszkający w najmniejszych (do 20 tys. mieszkańców) oraz dużych miastach (powyżej 100 tys. mieszkańców), a wśród grup społeczno-zawodowych – pracownicy usług (33%), kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem (32%) oraz pracownicy administracyjno-biurowi (27%).

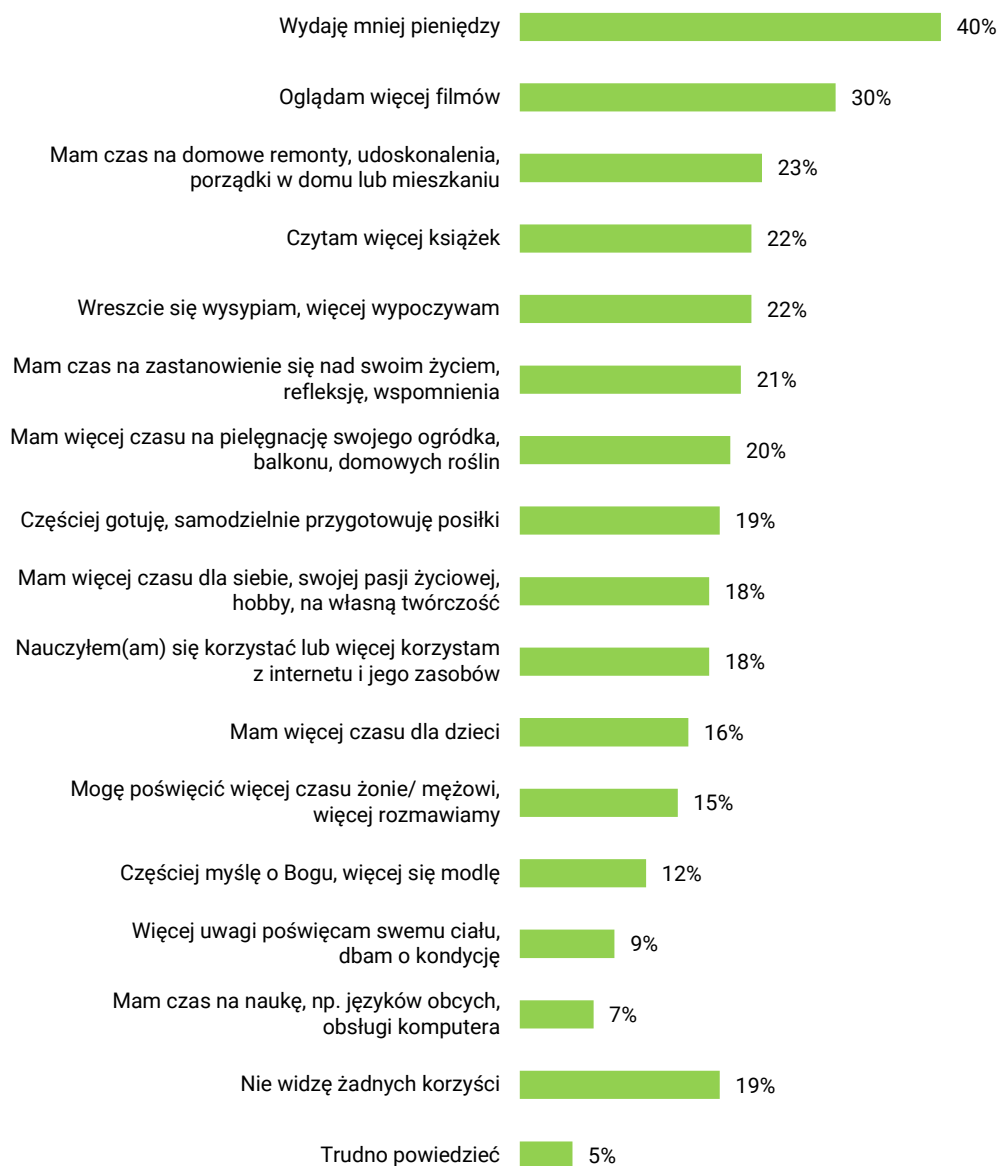
Drugim popularnym sposobem obniżania poziomu stresu, o który zapytaliśmy internautów, jest spożywanie alkoholu. O częstszym niż zazwyczaj piciu alkoholu w czasie epidemii mówi 8% badanych. W tym czasie w kieliszku topią swoje smutki częściej niż inni mieszkańcy największych aglomeracji (powyżej 500 tys. mieszkańców – 15%), badani internauci zatrudnieni w instytucjach państwowych lub publicznych (16%), respondenci częściej niż raz w tygodniu biorący udział w praktykach religijnych (14%), zaś wśród grup społeczno-zawodowych – średni personel i technicy (18%) oraz robotnicy wykwalifikowani (14%).

Co czwarty z ankietowanych internautów stwierdził, że żadne z wyżej omawianych odczuć czy zachowań go nie dotyczy (26%).

W sondażu pytaliśmy także o aspekty pozytywne związane z epidemią. Jeden na pięciu badanych (19%) nie dostrzega w ograniczeniach związanych z Covid-19 jakichkolwiek aspektów pozytywnych. Wydaje się, że najczęściej żadnych korzyści nie dostrzegają ci, którzy w największym stopniu tracą na epidemicznym zamrożeniu życia gospodarczego, kulturalnego i społecznego. Brak pozytywów konstatuje jedna czwarta lub więcej pracowników usług, osób pracujących na własny rachunek oraz emerytów, a przede wszystkim respondentów negatywnie oceniających warunki materialne swojego życia i deklarujących dochody od 1000 zł do 2000 zł na osobę w rodzinie, a także najstarszych wiekiem (powyżej 65 roku życia) oraz osób w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych.

CBOS

RYS. 4. Czy dostrzega Pan/Pani jakieś korzystne strony ograniczeń wprowadzonych przez rząd w związku z epidemią koronawirusa?

Najczęściej wskazywaną korzyścią z przymusowego zamknięcia w domach są mniejsze wydatki: dwie piąte internautów (40%) twierdzi, że od ogłoszenia epidemii wydają mniej pieniędzy na życie. Tego rodzaju deklaracje składa mniej więcej połowa osób z wyższym wykształceniem (50%), respondentów określających swoją sytuację materialną jako dobrą, osiągających wysokie, choć nie najwyższe dochody na osobę w rodzinie – od 2000 zł do 2999 zł (po 49%), także najstarszych internautów, powyżej 65 roku życia (46%). Wśród grup zawodowych poczucie, że mniej wydają, mają najczęściej przedstawiciele kadry kierowniczej i specjalistów (50%) oraz pracownicy administracyjno-biurowi (47%).

Czas społecznej izolacji, niechciane, ale konieczne powstrzymanie się od kontaktów z innymi ludźmi, zatrzymanie codziennego rytmu aktywności i wymuszony czas wolny można również spożytkować na czynności domowe lub możliwe do wykonania w domu, na które zwykle brakuje czasu. Niespełna jedna trzecia internautów (30%) deklaruje, że w czasie izolacji nadrabia zaległości kulturalne w dziedzinie kina i ogląda więcej produkcji filmowych. Prawie co czwarty badany robi remonty lub tylko częściej porządkuje i sprząta mieszkanie (23%), więcej niż co piąty (22%) odrabia zaległości w spaniu, porządnie się wysypia lub ogólnie więcej wypoczywa. Taki sam odsetek respondentów czyta więcej książek niż przed epidemią (22%) lub poświęca więcej czasu na własne przemyślenia i życiowe refleksje (21%). Blisko co piąty z badanych internautów (19%) więcej uwagi poświęca kuchni i jedzeniu – częściej sam przygotowuje posiłki i więcej gotuje niż przed epidemią. Podobny odsetek internautów więcej czasu spędza w internecie, penetrując jego zasoby lub ucząc się posługiwania tym medium, albo też ma wreszcie czas na realizację jakiejś swojej pasji życiowej, hobby czy na własną twórczość (po 18% wskazań). Okres samoizolacji rodziny to nie tylko powód do stresów i konfliktów, ale przede wszystkim możliwość poświęcenia większej uwagi swoim najbliższym, na co w codziennym, życiowym pośpiechu często brakuje czasu – 16% ankietowanych internautów deklaruje, że w okresie epidemii więcej czasu niż kiedyś poświęca dzieciom, niewiele mniejszy odsetek częściej komunikuje się ze swoim partnerem czy partnerką, przez co staje się uważniejszy na ich potrzeby (15%). Okres zagrożenia epidemicznego Covid-19, w którym najwyższą stawką jest zdrowie, a nawet życie, nie tylko osoby głęboko religijne pobudza do myślenia o sprawach ostatecznych – 12% badanych deklaruje, że w okresie epidemii więcej myślą o Bogu i częściej się modlą. Co jedenasty ankietowany w czasie epidemii poświęca więcej czasu swemu ciału i bardziej dba o kondycję (9%). Spośród wymienionych zajęć najmniejszym zainteresowaniem cieszy się wykorzystywanie okresu wymuszonej izolacji na naukę języków obcych (7% wskazań). Warto podkreślić, że najczęściej języków obcych uczą się ludzie młodzi, do 24 roku życia (27%).

KOBIETY I MĘŻCZYŹNI W DOBIE PANDEMII

Choć nasze kwietniowe dane dotyczą tylko osób korzystających z internetu, to jednak zróżnicowania deklaracji na temat życia rodzinnego i spędzania czasu w okresie pandemii pozwalają wyciągnąć nieco szersze wnioski dotyczące życia codziennego, w tym upodobań i ról społecznych związanych z płcią.

Największa różnica między ocenami kobiet i mężczyzn dotyczy imprez sportowych i ich zawieszenia – braku transmisji aktualnych rozgrywek, meczów czy innych typów rywalizacji sportowej. Tego rodzaju wydarzeń bardzo brakuje ponad jednej piątej mężczyzn (21%), natomiast kobiety trzy razy rzadziej doświadczają z tego powodu jakiegoś dyskomfortu (7%).

Spore różnice między mężczyznami a kobietami dotyczą stanu społecznej izolacji – ponad dwóm piątym kobiet najbardziej doskwierało poczucie samotności (43%), wśród mężczyzn tego typu odczucia podzielała jedna trzecia (33%). Być może w części różnica ta wiąże się z długością życia, według danych statystycznych kobiety w Polsce żyją dłużej niż mężczyźni, więc samotnych kobiet jest więcej niż samotnych mężczyzn. Z drugiej strony jednak kobietom (jak należy zakładać, nie tym samotnym, ale spędzającym czas izolacji domowej z rodziną) również nieco częściej niż mężczyznom (odpowiednio 19% wobec 14%) brakowało przeciwności samotności – możliwości odseparowania się od innych członków rodziny. W tym przypadku można przypuszczać, że kobiety jako zwykle bardziej zaangażowane w obsługę codziennych potrzeb rodziny, zwłaszcza w wymiarze opieki nad potomstwem, częściej doświadczają potrzeby oderwania się od codziennych obowiązków, co w czasie izolacji w tzw. czterech ścianach trudno było zrobić. Że jest coś na rzeczy, świadczyć może fakt, iż jednocześnie kobietom dużo bardziej niż mężczyznom (30% wobec 19%) przeszkadza zamknięcie w czasie epidemii placówek wychowawczych i oświatowych – przedszkoli, szkół i uczelni. Konieczność organizowania czasu pozostającym w domu dzieciom najwyraźniej bardziej obciąża kobiety niż mężczyzn.

Kobiety częściej niż mężczyźni (38% wobec 32%) frustruje brak możliwości skorzystania z usług fryzjera czy kosmetyczki. Gorzej niż mężczyźni znoszą także wymuszoną przepisami epidemicznymi konieczność noszenia na twarzach maseczek, skarży się na to 47% pań i 41% panów. Natomiast mężczyźni nieco gorzej niż kobiety znoszą konieczność noszenia w sklepach rękawiczek (21% – mężczyźni, 18% – kobiety). Co może zastanawiać, mężczyznom bardziej niż kobietom brakuje odwiedzin w zamkniętych w czasie największych obostrzeń sklepach i centrach handlowych (28% wobec 22% wśród kobiet). W deklaracjach badanych internautów ujawniają się również różne typy reakcji na stres, jaki wywołuje stan izolacji – mężczyźni częściej spożywają alkohol (11% wobec 5% wśród kobiet), kobiety zaś częściej objadają się (24% wobec 17% wśród mężczyzn).

Jeśli chodzi o „minusy dodatnie”, to żadnych pożytków ze stanu epidemicznej samoizolacji nieco częściej nie widzą mężczyźni (21%) niż kobiety (17%). Kobiety częściej niż mężczyźni w czasie zamknięcia w domu gotują (24% wobec 13% wśród mężczyzn), a także sprzątaj dom i robią remonty (25% wobec 21%). Jednak największą różnicę notujemy w dziedzinie czytelnictwa – 28% kobiet deklaruje, że w czasie epidemii czyta więcej książek, wśród mężczyzn czytelnicy wykorzystujący czas izolacji na lekturę stanowią tylko 15%. Panowie natomiast minimalnie częściej niż panie należą do

miłośników dziesiątej muzy – 28% kobiet i 32% mężczyzn zwiększyło w ostatnim czasie pulę oglądanych filmów. Mężczyźni nieco częściej korzystają lub uczą się korzystać z internetu (20% wobec 17% wśród kobiet).

Kobiety dzięki pozostawaniu w domu częściej zauważają, że mają więcej czasu na sen i wypoczynek (26% wobec 17% wśród mężczyzn). Drobną różnicą na korzyść kobiet dotyczy także dbałości o własne ciało i kondycję (10% wobec 7%). Kobiety częściej spełniają się także jako ogrodnicy – zajmują się ogrodem lub roślinnością w domu czy na balkonie (23% wobec 17% wśród mężczyzn), podczas gdy mężczyźni częściej realizują się w jakiejś innej dziedzinie, która stanowi ich pasję lub hobby (21% wobec 15% wśród kobiet). W zakresie życia rodzinnego matki częściej niż ojcowie poświęcają czas dzieciom (19% wobec 13%).

STARZY I MŁODZI W CZASIE OGRANICZEŃ EPIDEMICZNYCH

Porównanie deklaracji dwóch najbardziej odległych grup wiekowych – najmłodszych (od 18 do 24 roku życia) oraz najstarszych (powyżej 65 roku życia) – respondentów pozwala stwierdzić, że nie tylko płeć, ale i wiek różnicuje sposoby przeżywania stanu społecznej izolacji.

Między tymi grupami największe różnice rysują się w sposobie doświadczania czasu i reakcji na brak wrażeń. Młodzi nudzą się epidemiczną rutyną dużo bardziej niż osoby starsze (66% – młodzi, 37% – starsi). Co ciekawe, nieco częściej doświadczają również poczucia samotności, wynikającego głównie – jak się można domyślać – z braku bezpośrednich kontaktów z rówieśnikami (młodzi – 53%, osoby starsze – 43%). Jednak jednocześnie młodzi internauci wyraźnie częściej mają poczucie braku możliwości odizolowania się od najbliższego otoczenia (rodziców czy rodzeństwa) i pozostawania sam na sam ze sobą (młodzi – 36%, starsi – 13%). Młodym, co oczywiste, dużo bardziej niż starym przeszkadza zamknięcie szkół i uczelni (41% – młodzi, 14% – starsi), wyraźnie gorzej znoszą też niedostatek lub brak możliwości aktywności fizycznej (młodzi – 44%, starsi – 26%). W związku z tym w domowych warunkach to młodzi bardziej dbają o kondycję i swoje ciało (27% wobec 5% wśród osób starszych). Nieco gorzej znoszą też ograniczenia w wychodzeniu na zewnątrz i konieczność pozostawania w domu (młodzi – 58%, starzy – 47%). Bardziej brakuje im również życia towarzyskiego, ograniczonego ze względu na zamknięcie kawiarni, restauracji czy klubów (29% – młodzi, 19% – starzy). Młodzi dużo częściej niż osoby starsze oglądają filmy (48% wobec 24%), poświęcają czas swojej pasji lub swojemu hobby (39% wobec 15%) oraz uczą się języków obcych (27% wobec 3%). Częściej zastanawiają się nad własnymi wyborami i życiem czy poświęcają czas na innego rodzaju refleksje (31% wobec 15% wśród starych), ale rzadziej niż seniorzy myślą o Bogu czy się modlą (4% wobec 13%). W czasie epidemii młodzi ludzie częściej niż osoby starsze poświęcają czas i uwagę na przygotowanie posiłków i więcej gotują (młodzi – 31%, starzy – 14%), ale w związku z tym także nieco częściej nadmiernie się objadają (28% wobec 17%). Częściej niż osoby starsze wysypiają się do woli i wypoczywają (29% wobec 19% wśród seniorów). Młodzi nieco częściej zauważają też domowe konflikty (19% wobec 11%).

Natomiast seniorzy dużo gorzej niż młodzi znoszą konieczność chodzenia w maseczkach na twarzy (48% wobec 26% wśród młodych), bardziej brakuje im możliwości korzystania z usług osobistych, m.in. fryzjerów (47% wobec 26%), dotkliwiej odczuwają ograniczenie możliwości podróżowania (27% wobec 17% wśród młodych). Osoby starsze w większym stopniu niż młodzi odczuwają brak możliwości aktywnego uczestniczenia w kulturze z powodu zamknięcia teatrów, sal koncertowych i kin (20% wobec 12%), a także ograniczenie możliwości zakupów z powodu zamknięcia sklepów oraz centrów handlowych (27% wobec 22% wśród młodych). Seniorzy częściej niż młodzi nie dostrzegają żadnych pozytywów w stanie przymusowej izolacji (27% wobec 10%). Częściej niż młodzi konstatują jedynie, że nieco mniej wydają (46% wobec 42% wśród młodych), mają więcej czasu dla żony czy męża (12% wobec 2%) i częściej pielęgnują ogródek lub domowe rośliny (19% wobec 14%). Interesujące jest to, że osoby w wieku emerytalnym więcej czasu niż wcześniej spędzają w internecie, niż ma to miejsce w przypadku najmłodszych respondentów (26% wśród seniorów wobec 19% wśród młodych). Można to tłumaczyć faktem, że wielu z uczących się młodych ludzi odbywa uczelniane czy szkolne zajęcia za pomocą sieci, w związku z tym mogą odczuwać przesyt tym medium. Albo też i przed epidemią tak często korzystali z internetu, że epidemiczny czas wolny niewiele w tej mierze zmienił.

O RÓŻNICACH W POSTRZEGANIU OGRANICZEŃ WŚRÓD NAJLEPIEJ I NAJGORZEJ WYKSZTAŁCONYCH

Największa różnica w postrzeganiu epidemicznych ograniczeń między osobami z wyższym wykształceniem a respondentami z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym dotyczy zamknięcia parków i lasów – boleśnie odczuwa to ponad połowa osób z wyższym wykształceniem (51%) i tylko niespełna jedna trzecia osób najmniej wykształconych (31%). Podobnie jako bardziej dotkliwe ograniczenie respondenci lepiej wykształceni postrzegają zamknięcie granic i zakaz podróżowania czy uprawiania turystyki (29% z wykształceniem wyższym i 13% – z podstawowym lub gimnazjalnym). Bardziej doskwiera im także zamknięcie zakładów świadczących usługi osobiste, takich jak fryzjerzy czy kosmetyczki (42% wobec 25%). Również konieczność noszenia maseczek na twarzy bardziej denerwuje osoby z wyższym wykształceniem (42% wobec 33%). Gorzej znoszą one niedostatek aktywności fizycznej (34% wobec 22%), zamknięcie instytucji kultury (20% wobec 11%) oraz – tylko nieco gorzej – brak możliwości wychodzenia na zewnątrz i konieczność pozostawania w domu (53% wobec 47%). Osoby z wyższym wykształceniem dużo częściej niż te z podstawowym lub gimnazjalnym zauważają w czasie epidemii obniżenie wydatków (50% wobec 28%), co zapewne związane jest z odmiennym statusem materialnym obu grup i innym typem konsumpcji. Jeśli chodzi o „minusy dodatnie”, to nie ma wielkich różnic między obiema grupami. Osoby z wyższym wykształceniem czytają więcej książek (26% wobec 18%) i częściej zajmują się roślinami w ogrodzie lub domu (22% wobec 16%), natomiast badani internauci z wykształceniem podstawowym lub

gimnazjalnym poświęcają więcej wolnego czasu uzyskanego dzięki epidemii swoim dzieciom (22% wobec 10% wśród osób z wykształceniem wyższym) oraz częściej niż wcześniej wysypiają się i wypoczywają (32% wobec 23%).

Połowa respondentów z najniższym wykształceniem w czasie epidemii nudzi się (50%), wśród osób z wyższym wykształceniem nieco więcej niż jedna trzecia (35%) czuje się znużona rutyną domowych czynności. Badani internauci z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym trochę częściej narzekają na brak możliwości odseparowania się od najbliższych, z którymi spędzają czas epidemicznych ograniczeń (27% wobec 15% wśród osób z wykształceniem wyższym). Może to się wiązać z gorszymi warunkami mieszkaniowymi, ze względu na ich zapewne niższy status materialny. Z tego też prawdopodobnie wynika bardziej negatywna reakcja na zamknięcie placówek wychowawczych i oświatowych – przedszkoli, szkół i uczelni (36% wobec 22%). Osobom z wykształceniem podstawowym bardziej niż porównywanej z nimi grupie dokuczają także ograniczenia związane z kontaktami międzyludzkimi – konieczność noszenia rękawiczek (21% wobec 14%) oraz zachowania dystansu dwóch metrów (18% wobec 11% wśród osób z wykształceniem wyższym).

CZAS EPIDEMII WŚRÓD INTERNAUTÓW NA WSI I W DUŻYM MIEŚCIE

Mieszkańcy wsi nieco częściej niż mieszkańcy największych miast (powyżej 500 tys. mieszkańców) w okresie epidemii nudzą się domową rutyną (37% wobec 31%) i gorzej znoszą wszystkie obostrzenia związane z bezpośrednimi kontaktami międzyludzkimi. Bardziej przeszkadza im konieczność zachowania odległości dwóch metrów od rozmówcy (15% na wsi, 9% w największych miastach), noszenia rękawiczek (22% wobec 15%) i maseczek (45% wobec 41%). W porównaniu z mieszkańcami największych aglomeracji respondentom mieszkającym na wsi najbardziej brakuje jednak możliwości chodzenia do kościoła (23% wobec 10%). Jednocześnie w większym stopniu niż mieszkańców miast frustruje ich zamknięcie placówek oświatowych – przedszkoli i szkół (28% wobec 16%), a także niemożność korzystania z usług osobistych (32% wobec 26%) oraz – tylko nieco częściej – zamknięcie sklepów i centrów handlowych (24% wobec 21%). Mieszkańcy wsi, według własnych deklaracji, częściej niż kiedyś myślą o Bogu i modlą się (14% wobec 5% wśród mieszkańców największych miast), więcej czasu przeznaczają na refleksję i wspomnienia (24% wobec 13%). Częściej niż osoby z największych miast poświęcają uwagę dzieciom (19% wobec 11%). Co zrozumiałe, zdecydowanie częściej spędzają czas na pielęgnacji roślin w ogródku lub w domu (28% wobec 10%). Częściej też robią remonty lub porządkują swój dom (27% wobec 21%).

Natomiast mieszkańcy największych miast gorzej niż mieszkańcy wsi znoszą brak możliwości swobodnego przemieszczania się i konieczność pozostawania w domu (51% wobec 44%). Bardziej frustruje ich również brak aktywności fizycznej (30% wobec 25%). Częściej niż mieszkańcy wsi czują się osamotnieni (43% wobec 33% wśród mieszkańców wsi), co – być może – rekompensują sobie

częstszym objadaniem się (24% w największych miastach wobec 18% na wsi) i spożywaniem alkoholu (15% wobec 8% na wsi). Jednocześnie mieszkańcy największych miast w porównaniu z mieszkańcami wsi więcej czasu poświęcają na wysypianie się i wypoczynek (33% wobec 21% na wsi), a także czytają więcej książek niż wcześniej (31% wobec 20%).

OGROANICZENIA EPIDEMICZNE A POLITYKA

Biorąc pod uwagę poglądy polityczne można stwierdzić, że największa różnica ocen – co rozumiałe – dotyczy możliwości chodzenia do kościoła. To ograniczenie dużo bardziej przeszkadza respondentom deklarującym prawicowe poglądy polityczne (31%) niż lewicowcom (9%). Natomiast prawicowców wyraźnie mniej boli zakaz wstępu do lasów i parków (37%) – wśród deklarujących poglądy lewicowe cierpi z tego powodu ponad połowa (51%). Sporą różnicę notujemy również w stosunku do ograniczenia możliwości korzystania z usług osobistych – fryzjerów itp.: uskarża się na to ponad dwie piąte zwolenników lewicy (41%) i tylko niespełna jedna trzecia sympatyków prawicy (31%). Podobnie z możliwością aktywności fizycznej – co trzeci zwolennik lewicy odczuwa to ograniczenie jako dotkliwe (33%), zaś wśród osób identyfikujących się z prawicą tylko co czwarty (25%). Pozostałe zróżnicowania są mniej wyraźne. Lewicowcom bardziej dokucza konieczność pozostawania w domu (50% wobec 44%), nieco częściej skarżą się na domową nudę (40% wobec 35%), zaś zwolennicy prawicy gorzej znoszą konieczność noszenia rękawiczek (22% wobec 16% na lewicy) oraz zachowywania dystansu przepisowych dwóch metrów od innych osób (17% wobec 12%), bardziej brakuje im imprez sportowych (19% wobec 11% wśród sympatyków lewicy), nieco częściej odnotowują rodzinne konflikty (16% wobec 11%).

Osoby o poglądach lewicowych rzadziej są w stanie znaleźć w przymusowej izolacji jakieś pozytywne – żadnych nie dostrzega 23% spośród nich, podczas gdy wśród sympatyków prawicy ten pogląd podziela 14%. Jeśli chodzi o zajęcia domowe w dobie pandemii, to bardziej aktywni wydają się zwolennicy prawicy. Co oczywiste, częściej myślą o Bogu i modlą się (23% wobec 6%), ale również częściej znajdują czas na osobiste refleksje, wspomnienia czy życiowe bilanse (32% wobec 16%). Częściej niż przed epidemią poświęcają czas najbliższemu – dzieciom (16% wobec 10% wśród zwolenników lewicy), żonie lub mężowi (19% wobec 11% na lewicy). Sympatycy prawicy częściej robią też domowe porządki lub wykonują remonty (27% wobec 21%), oglądają więcej filmów (34% wobec 28%).

W czasie największych obostrzeń związanych z epidemią najbardziej dokuczliwe okazały się: brak możliwości swobodnego przemieszczania się i konieczność pozostawania w domu, zakaz wstępu do parków i lasów oraz konieczność zakrywania, podczas pobytu na zewnątrz, okolic ust i nosa za pomocą maseczki lub jakoś inaczej. O ile dwa pierwsze ograniczenia już zostały zniesione, o tyle obowiązek noszenia maseczki ciągle nam towarzyszy. W związku z – rozluźnionymi już – rygorami izolacji społecznej i kilkoma tygodniami pozostawania „w czterech ścianach” mieszkania czy domu, najpowszechniej doświadczanymi uczuciami były z jednej strony nuda wynikająca z domowej rutyny, z drugiej zaś strony – poczucie samotności. Jediną korzyścią ze stanu epidemicznego i przymusowego zawieszenia normalnego życia, choć nie przywoływaną nawet przez połowę badanych internautów, były mniejsze wydatki na życie.

Opracowali

Agnieszka Cybulska

Krzysztof Pankowski

TABELA 1

		Czy Pan/Pani osobiście boi się zarażenia koronawirusem?			Liczba osób
		Tak, boję się	Nie, nie boję się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		69	28	3	999
Płeć	Mężczyźni	65	31	4	471
	Kobiety	73	25	3	528
Wiek	18–24 lata	46	50	4	78
	25–34	51	45	4	205
	35–44	67	30	2	174
	45–54	74	23	3	137
	55–64	74	23	3	193
	65 lat i więcej	89	9	2	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	69	28	3	408
	Miasto do 19 999	78	20	2	91
	20 000 – 99 999	65	31	4	200
	100 000 – 499 999	67	31	2	172
	500 000 i więcej mieszk.	74	24	3	128
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	53	45	1	169
	Zasadnicze zawodowe	70	24	6	232
	Średnie	72	24	4	315
	Wyższe	74	25	1	283
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	76	22	2	88
	Średni personel, technicy	51	47	2	32
	Pracownicy adm.-biurowi	64	34	1	66
	Pracownicy usług	63	32	5	76
	Robotnicy wykwalifikowani	67	29	4	86
	Robotnicy niewykwalifik.	64	34	3	61
	Rolnicy	61	33	5	18
	Pracujący na własny rach.	64	36		40
	Bezrobotni	74	20	6	34
	Emeryci	85	12	3	266
	Renciści	67	31	2	54
	Uczniowie i studenci	46	49	4	61
	Gospodynie domowe i inni	57	39	4	118
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	74	23	2	98
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	65	34	1	95
	sekt. pryw. poza rolnict.	61	35	4	260
	prywatnym gosp. rolnym	52	46	2	49
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	63	34	3	98
	Od 1000 zł do 1499 zł	71	26	2	149
	Od 1500 zł do 1999 zł	75	21	3	211
	Od 2000 zł do 2999 zł	70	27	3	223
	3000 zł i więcej	65	34	1	177
Ocena własnych war. mater.	Złe	72	24	4	209
	Średnie	72	25	3	472
	Dobre	63	35	2	318
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	61	34	4	49
	Raz w tygodniu	73	25	2	247
	1–2 razy w miesiącu	70	25	5	76
	Kilka razy w roku	76	21	3	236
	W ogóle nie uczestniczy	63	35	2	365
Poglądy polityczne	Lewica	75	23	1	300
	Centrum	77	20	3	194
	Prawica	69	27	4	265
	Trudno powiedzieć	56	40	5	207

TABELA 2

		Do 19 kwietnia obowiązywały duże obostrzenia związane z epidemią. Które z nich były/ są dla Pana/Pani najbardziej uciążliwe, dotkliwe?																Liczba osób	
		Konieczność pozostawania w domu	Brak aktywności fizycznej	Maseczki	Rękawiczki	Odległość co najmniej 2 metrów od innych osób	Zamknięcie centrów handlowych	Zamknięcie instytucji kultury	Zakaz wstępu do lasów, parków	Ograniczenie podróży, turystyki, zamknięcie granic	Brak możliwości chodzenia do kościoła	Zamknięcie szkół i uczelni	Niemożliwość korzystania z usług	Ograniczenie życia towarzyskiego	Odwołanie imprez sportowych	Inne	Żadne z nich		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		48	29	44	19	14	25	16	45	26	18	24	35	22	14	3	7	2	1000
Płeć	Mężczyźni	48	29	41	21	14	28	15	45	26	19	19	32	22	21	3	8	3	471
	Kobiety	48	29	47	18	14	22	17	44	25	16	30	38	23	7	3	5	2	529
Wiek	18–24 lata	58	44	26	12	15	22	12	50	17	9	41	26	29	14	2	1	1	78
	25–34	57	33	41	22	15	20	15	46	25	16	27	35	25	14	4	5	2	205
	35–44	45	26	50	24	16	28	15	43	21	18	32	30	22	14	3	4	3	174
	45–54	37	25	45	19	15	24	15	36	24	24	24	26	20	14	5	10	2	137
	55–64	44	29	45	20	14	25	17	45	32	22	20	38	23	14	3	8	3	193
	65 lat i więcej	47	26	48	15	10	27	20	48	27	14	14	47	19	11	1	8	3	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	25	45	22	15	24	12	41	21	23	28	32	19	12	3	5	4	408
	Miasto do 19 999	42	31	33	16	9	25	18	40	28	18	22	28	21	21	3	10	3	91
	20 000 – 99 999	52	33	47	21	16	27	19	51	32	15	23	39	25	13	3	5	1	201
	100 000 – 499 999	52	33	48	16	15	26	23	49	27	13	25	48	28	17	2	6	1	172
	500 000 i więcej mieszk.	51	30	41	15	9	21	15	44	25	10	16	26	21	8	3	11	2	128
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	47	22	33	21	18	25	11	32	13	15	36	25	22	8	5	11		169
	Zasadnicze zawodowe	41	26	54	22	16	25	13	45	27	21	20	33	20	17	2	6	4	233
	Średnie	48	30	46	21	13	26	18	46	28	18	23	36	23	13	4	6	3	315
	Wyższe	53	34	42	14	11	24	20	51	29	16	22	42	24	14	2	6	3	283

TABELA 2

		Do 19 kwietnia obowiązywały duże obostrzenia związane z epidemią. Które z nich były/ są dla Pana/Pani najbardziej uciążliwe, dotkliwe?																Liczba osób	
		Konieczność pozostawania w domu	Brak aktywności fizycznej	Maseczki	Rękawiczki	Odległość co najmniej 2 metrów od innych osób	Zamknięcie centrów handlowych	Zamknięcie instytucji kultury	Zakaz wstępu do lasów, parków	Ograniczenie podróży, turystyki, zamknięcie granic	Brak możliwości chodzenia do kościoła	Zamknięcie szkół i uczelni	Niemożliwość korzystania z usług	Ograniczenie życia towarzyskiego	Odwołanie imprez sportowych	Inne	Żadne z nich		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		48	29	44	19	14	25	16	45	26	18	24	35	22	14	3	7	2	1000
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	51	40	32	12	10	18	18	52	28	20	29	32	20	18	4	6	2	88
	Średni personel, technicy	46	34	50	10	5	22	25	46	31	22	24	19	20	20		6	3	32
	Pracownicy adm.-biurowi	54	38	44	16	13	33	23	50	32	13	19	42	36	13		6	1	66
	Pracownicy usług	46	26	59	24	13	20	18	39	26	10	25	34	25	15	1	3	2	76
	Robotnicy wykwalifikowani	48	26	46	19	10	19	9	50	22	19	18	21	17	18	4	5	3	86
	Robotnicy niewykwalifik.	52	22	50	30	20	30	16	35	26	29	29	29	21	15	3	1		61
	Rolnicy	23	13	63	17	20	17	18	50	26	26	19	15	13	10	5	9		18
	Pracujący na własny rach.	48	32	48	31	28	36	11	53	46	22	28	51	39	17			2	40
	Bezrobotni	51	20	37	20	23	28	14	31	16	11	20	34	32	10	2	8	1	34
	Emeryci	45	25	48	17	11	24	17	45	27	16	14	44	19	10	2	9	3	266
Renciści	40	37	32	19	22	32	28	26	20	20	21	30	23	16	6	19	4	54	
Uczniowie i studenci	61	44	17	11	13	23	13	47	12	9	44	25	28	16	3	1	1	61	
Gospodynie domowe i inni	44	26	48	27	16	25	10	47	23	21	42	38	17	9	6	8	5	118	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	47	28	38	10	14	30	16	44	25	18	33	33	19	13		6	2	99
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	56	37	48	27	22	24	22	49	25	23	29	41	32	15	1	3	1	95
	sekt. pryw. poza rolnict.	48	30	46	21	13	23	18	49	32	17	21	33	25	19	3	4	2	260
	prywatnym gosp. rolnym	43	31	55	28	14	18	12	54	22	24	30	26	20	13	7	5	2	49

TABELA 2

		Do 19 kwietnia obowiązywały duże obostrzenia związane z epidemią. Które z nich były/ są dla Pana/Pani najbardziej uciążliwe, dotkliwe?																Liczba osób	
		Konieczność pozostawania w domu	Brak aktywności fizycznej	Maseczki	Rękawiczki	Odległość co najmniej 2 metrów od innych osób	Zamknięcie centrów handlowych	Zamknięcie instytucji kultury	Zakaz wstępu do lasów, parków	Ograniczenie podróży, turystyki, zamknięcie granic	Brak możliwości chodzenia do kościoła	Zamknięcie szkół i uczelni	Niemożliwość korzystania z usług	Ograniczenie życia towarzyskiego	Odwołanie imprez sportowych	Inne	Żadne z nich		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		%
Ogółem		48	29	44	19	14	25	16	45	26	18	24	35	22	14	3	7	2	1000
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	46	19	37	24	11	22	4	37	13	25	23	24	15	8	7	11	3	98
	Od 1000 zł do 1499 zł	45	28	47	23	12	25	12	42	27	25	28	30	19	11	1	6	3	149
	Od 1500 zł do 1999 zł	44	31	50	21	16	30	18	41	25	15	21	38	22	16	4	8	2	211
	Od 2000 zł do 2999 zł	52	29	48	20	15	23	16	49	27	16	25	40	25	15	2	6	2	223
	3000 zł i więcej	52	36	38	17	15	25	22	48	31	14	26	35	23	15	1	4	1	177
Ocena własnych war. mater.	Złe	49	25	45	26	18	30	15	44	22	15	26	36	24	12	5	5	3	210
	Średnie	46	29	48	18	14	23	14	42	25	17	24	36	19	13	2	8	3	472
	Dobre	50	32	39	17	12	23	20	49	28	20	24	33	26	15	2	6	1	318
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	50	28	46	26	10	37	19	43	35	52	38	28	16	23	4	4	4	49
	Raz w tygodniu	45	24	43	24	16	21	13	36	24	46	22	33	21	15	1	6	3	247
	1-2 razy w miesiącu	53	33	38	16	12	20	15	48	29	25	35	47	29	21	7	2	3	76
	Kilka razy w roku	47	30	49	17	14	23	16	44	25	3	23	35	19	14	2	9	2	236
	W ogóle nie uczestniczy	49	33	43	18	13	28	18	50	26	2	23	36	25	10	3	7	1	365
Poglądy polityczne	Lewica	50	33	43	16	12	27	20	51	27	9	23	41	25	11	3	7	2	300
	Centrum	48	30	43	20	13	24	17	50	28	17	23	36	23	16	3	3	1	194
	Prawica	44	25	43	22	17	27	16	37	25	31	23	31	23	19	2	8	3	266
	Trudno powiedzieć	48	27	47	19	13	20	9	42	22	13	30	31	17	8	2	8	3	207

TABELA 3

		Które z poniższych doświadczeń związanych z wprowadzonymi ograniczeniami dotyczą Pana/Pani osobiście?								Liczba osób
		Objadanie się	Picie alkoholu	Poczucie samotności	Brak możliwości odseparowania się	Częstsze konflikty	Nuda	Żadne z nich	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		21	8	38	17	14	39	26	4	1000
Płeć	Mężczyźni	17	11	33	14	13	40	27	6	471
	Kobiety	24	5	43	19	15	39	25	3	529
Wiek	18–24 lata	28	10	53	36	19	66	12	3	78
	25–34	25	10	35	21	15	45	17	7	205
	35–44	25	10	39	15	20	37	26	3	174
	45–54	21	6	34	13	14	31	31	4	137
	55–64	16	6	31	14	9	33	36	5	193
	65 lat i więcej	17	7	43	13	11	37	28	3	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	18	8	33	17	13	37	32	5	408
	Miasto do 19 999	25	8	50	15	18	46	16	1	91
	20 000 – 99 999	20	5	37	20	16	42	26	6	201
	100 000 – 499 999	26	7	39	14	9	45	20	5	172
	500 000 i więcej mieszk.	24	15	43	15	16	31	22	1	128
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	19	7	40	27	9	50	24	5	169
	Zasadnicze zawodowe	21	7	36	16	19	41	22	6	233
	Średnie	22	8	39	14	15	36	25	5	315
	Wyższe	22	9	37	15	12	35	31	2	283
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	10	38	17	16	35	23	2	88
	Średni personel, technicy	19	18	20	15	8	17	35	7	32
	Pracownicy adm.-biurowi	27	6	37	16	16	34	22	7	66
	Pracownicy usług	33	11	31	13	17	35	25	3	76
	Robotnicy wykwalifikowani	16	14	30	11	15	38	32	7	86
	Robotnicy niewykwalifik.	23	6	33	17	19	43	23	3	61
	Rolnicy	21	5	39	4	13	31	20	13	18
	Pracujący na własny rach.	17	11	37	28	10	42	36		40
	Bezrobotni	20		60	18	23	49	19	5	34
	Emeryci	15	6	40	12	9	35	30	4	266
	Renciści	20	10	35	19	6	44	28	4	54
	Uczniowie i studenci	22	11	53	39	19	69	16	3	61
	Gospodynie domowe i inni	20	4	37	21	17	43	21	7	118
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	16	37	15	15	36	21	3	99
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26	13	32	12	13	38	32	4	95
	sekt. pryw. poza rolnict.	20	8	32	16	18	35	27	4	260
	prywatnym gosp. rolnym	18	6	40	17	11	39	24	5	49
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	24	5	41	15	18	40	28	2	98
	Od 1000 zł do 1499 zł	23	11	44	18	21	45	22	2	149
	Od 1500 zł do 1999 zł	18	6	38	18	18	36	25	6	211
	Od 2000 zł do 2999 zł	26	9	34	15	11	38	23	6	223
	3000 zł i więcej	23	11	40	17	8	41	29	3	177
Ocena własnych war. mater.	Złe	22	7	42	20	24	40	21	7	210
	Średnie	21	9	39	15	12	39	25	5	472
	Dobre	21	8	34	18	10	39	31	2	318
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	27	14	29	19	16	28	34	4	49
	Raz w tygodniu	21	6	37	18	13	38	27	5	247
	1–2 razy w miesiącu	26	7	46	22	20	38	15	4	76
	Kilka razy w roku	23	9	46	14	16	43	23	2	236
	W ogóle nie uczestniczy	19	9	33	17	12	40	29	5	365
Poglądy polityczne	Lewica	21	10	37	17	11	40	28	4	300
	Centrum	23	7	43	21	19	43	19	3	194
	Prawica	22	12	35	17	16	35	29	5	266
	Trudno powiedzieć	19	3	37	12	12	43	25	5	207

TABELA 4

		Czy dostrzega Pan/Pani jakieś korzystne strony ograniczeń wprowadzonych przez rząd w związku z epidemią koronawirusa?																Liczba osób	
		Mam czas na zastanowienie się nad swoim życiem, refleksję, wspomnienia	Myszę o Bogu, modłę się	Mogę poświęcić więcej czasu żonie/mężowi, więcej rozmawiamy	Mam więcej czasu dla dzieci	Czytam	Oglądam filmy	Uczę się, np. języków	Więcej korzystam z internetu	Wypoczywam	Dbam o kondycję	Mam więcej czasu dla siebie, swojej pasji życiowej, hobby, na własną twórczość	Pielęgnuję rośliny	Mam czas na domowe remonty, udoskonalenia, porządki w domu lub mieszkaniu	Gotuję	Mniej wydaję	Nie dostrzegam		Trudno powiedzieć
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%		%
Ogółem		21	12	15	16	22	30	7	18	22	9	18	20	23	19	40	19	5	1000
Płeć	Mężczyźni	22	11	16	13	15	32	8	20	17	7	21	17	21	13	39	21	5	471
	Kobiety	21	12	14	19	28	28	7	17	26	10	15	23	25	24	41	17	4	529
Wiek	18–24 lata	31	4	2	2	25	48	27	19	29	27	39	14	24	31	42	10	3	78
	25–34	24	9	21	23	19	31	7	16	20	8	17	20	23	17	39	17	7	205
	35–44	23	11	18	35	16	29	6	12	20	7	17	17	25	20	36	16	4	174
	45–54	21	15	16	24	18	30	5	16	22	8	16	20	23	19	35	17	8	137
	55–64	20	14	16	8	29	27	8	20	24	7	14	27	26	20	42	20	4	193
	65 lat i więcej	15	13	12	1	25	24	3	26	19	5	15	19	21	14	46	27	2	213
Miejsce zamieszkania	Wieś	24	14	16	19	20	27	8	21	21	7	20	28	27	18	40	17	7	408
	Miasto do 19 999	26	16	13	12	23	34	13	20	21	11	23	17	26	18	42	15	4	91
	20 000 – 99 999	19	13	13	16	17	28	4	19	20	11	13	19	19	20	38	19	6	201
	100 000 – 499 999	21	6	18	14	26	33	4	11	16	7	16	13	20	18	37	24	3	172
	500 000 i więcej mieszk.	13	5	13	11	31	31	10	17	33	8	18	10	21	21	44	20		128
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	21	11	9	22	18	26	9	20	32	10	23	16	22	18	28	22	6	169
	Zasadnicze zawodowe	26	14	21	20	14	31	5	21	15	6	14	22	23	15	36	15	9	233
	Średnie	19	15	15	15	27	30	8	17	20	8	16	20	23	19	41	17	3	315
	Wyższe	21	7	14	10	26	30	7	17	23	10	19	22	25	22	50	22	2	283
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wykształceniem	22	7	13	21	26	38	12	14	32	8	20	25	27	26	50	15	2	88
	Średni personel, technicy	20	13	26	17	28	33	10	9	21	14	16	15	22	18	34	16	6	32
	Pracownicy adm.-biurowi	19	7	18	16	17	24	6	7	20	13	14	27	25	28	47	16	2	66
	Pracownicy usług	22	7	19	23	23	38	9	10	25	7	13	19	27	24	35	25	4	76
	Robotnicy wykwalifikowani	19	12	26	25	13	36	8	12	15	7	16	22	31	15	36	15	12	86
	Robotnicy niewykwalifikowani	17	12	11	27	13	16	2	23	19	14	22	16	18	11	29	14	7	61
	Rolnicy	22	8	17	37	12	12		8	13	5	12	26	27	13	42	16	5	18
	Pracujący na własny rachunek	27	8	28	14	25	23	11	26	21	6	31	16	37	19	36	25	2	40
	Bezrobotni	24	5	16	22	29	22	1	20	15	5	15	38	33	17	22	21		34
	Emeryci	16	15	11	3	27	25	2	25	18	5	15	20	19	15	45	25	3	266
	Renciści	26	16	12	10	24	32	8	15	21	5	13	18	10	12	36	23	9	54
	Uczniowie i studenci	32	6	1	1	24	49	30	21	33	30	44	8	20	33	43	3	4	61
	Gospodynie domowe i inni	27	17	18	33	17	30	5	20	25	6	11	18	24	18	38	16	7	118

TABELA 4

		Czy dostrzega Pan/Pani jakieś korzystne strony ograniczeń wprowadzonych przez rząd w związku z epidemią koronawirusa?																	Liczba osób
		Mam czas na zastanowienie się nad swoim życiem, refleksję, wspomnienia	Myszę o Bogu, modłę się	Mogę poświęcić więcej czasu żonie/mężowi, więcej rozmawiamy	Mam więcej czasu dla dzieci	Czytam	Oglądam filmy	Uczę się, np. języków	Więcej korzystam z internetu	Wypoczywam	Dbam o kondycję	Mam więcej czasu dla siebie, swojej pasji życiowej, hobby, na własną twórczość	Pielęgnuję rośliny	Mam czas na domowe remonty, udoskonalenia, porządki w domu lub mieszkaniu	Gotuję	Mniej wydaję	Nie dostrzegam	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	
Ogółem		21	12	15	16	22	30	7	18	22	9	18	20	23	19	40	19	5	1000
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	27	7	15	19	21	26	9	14	36	10	19	23	26	24	45	16	4	99
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26	16	18	19	25	30	10	15	20	11	26	18	31	17	34	18	5	95
	sekt. prywat. poza rolnict.	18	8	18	17	19	30	9	15	19	10	16	17	20	21	38	22	4	260
	prywatnym gosp. rolnym	14	10	11	35	6	14	2	14	31	5	18	34	26	14	28	12	8	49
Dochody na jedną osobę	Do 999 zł	25	13	11	25	11	26	2	18	28	2	20	21	31	11	26	14	2	98
	Od 1000 zł do 1499 zł	16	17	18	23	20	24	6	18	19	7	14	20	20	22	33	27		149
	Od 1500 zł do 1999 zł	17	9	17	17	25	29	6	21	19	6	14	22	22	17	42	26	5	211
	Od 2000 zł do 2999 zł	26	12	15	13	23	30	8	18	21	7	18	22	22	19	49	12	5	223
	3000 zł i więcej	23	10	19	14	27	37	10	19	28	12	24	19	26	22	46	17	2	177
Ocena własnych war. mater.	Złe	15	9	11	15	15	24	5	20	13	5	11	17	18	11	23	28	4	210
	Średnie	21	11	16	14	24	30	6	18	23	7	18	18	26	19	41	19	6	472
	Dobre	26	14	18	19	24	33	10	17	25	13	22	25	24	23	49	13	3	318
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	24	51	14	16	29	32	8	14	22	9	16	17	28	33	40	5	5	49
	Raz w tygodniu	27	21	18	15	25	29	7	20	23	9	19	19	22	18	42	16	3	247
	1–2 razy w miesiącu	20	19	17	20	26	35	10	25	24	10	18	27	32	26	40	10	4	76
	Kilka razy w roku	22	7	17	21	19	33	4	17	21	9	14	24	28	16	41	15	5	236
	W ogóle nie uczestniczy	18	2	11	14	20	27	9	17	21	8	19	17	19	18	39	27	5	365
Poglądy polityczne	Lewica	16	6	11	10	26	28	7	19	27	11	16	22	21	21	43	23	3	300
	Centrum	18	12	14	16	22	34	8	17	17	7	20	18	20	18	40	17	4	194
	Prawica	32	23	19	16	25	34	7	19	24	9	20	20	27	18	44	14	3	266
	Trudno powiedzieć	17	6	16	25	15	21	6	17	17	4	16	23	24	17	32	20	9	207